

Els Borst Oeuvre prijs naar *Women On Waves*

Van een redactielid

De Vereniging van Nederlandse Vrouwelijke Artsen (VNVA) heeft de eerste Els Borst Oeuvreprijs uitgereikt aan Gunilla Kleiverda en Rebecca Gomperts. Met *Women on Waves* en *Women on Web* zetten zij zich met onconventionele middelen in voor de autonomie van vrouwen in de zwangerschap.

De oeuvreprijs is ingesteld ter ere van Els Borst, erelid van de VNVA. Zij heeft veel betekend voor de geneeskunde en de geneeskunst in Nederland. Naast haar indrukwekkende curriculum vitae (van arts, directeur, hoogleraar tot minister van Staat), heeft zij zich onvermoeibaar ingezet voor medisch ethische kwesties. Ook na haar politieke carrière mengde zij zich nog regelmatig in maatschappelijke discussies rond deze thema's, waarbij haar leidmotief het zelfbeschikkingsrecht van mensen was.

Het is een meisje en we noemen haar Els.

Dit is een bekende opmerking over Els Borst. Maar wat betekende Els Borst persoonlijk voor VNVA leden? En wat verwachtte zijzelf van de VNVA?

Hierover zei **Els Borst** op het VNVA jubileum congres van de afdeling Amsterdam in 2001 het volgende.

'Artsen moeten, als dat nodig is, hun stem laten horen. Niet alleen om op te komen voor hun eigen professie, maar ook om ongewenste maatschappelijke ontwikkelingen aan de kaak te stellen. Voor de VNVA is hier in mijn ogen eveneens een taak weggelegd. Een beroepsvereniging voor vrouwelijke artsen moet haar invloed gebruiken om op te komen voor vrouwenrechten. Ook moet een organisatie van vrouwelijke artsen haar stem verheffen tegen zaken als vrouwenmishandeling, vrouwenbesnijdenis of het schenden van het recht op het beheersen van de eigen voortplanting. Gelukkig tonen vrouwelijke artsen steeds vaker hun maatschappelijke betrokkenheid.' (1)

Gunilla Kleiverda en Rebecca Gomperts zijn zeer verheugd over het toekennen van de Oeuvreprijs, die voor hen een belangrijke erkenning betekent vanuit medische hoek. Els Borst omschrijven zij als een innemende en krachtige vrouw met het hart op de juiste plek. Bij navraag naar hun persoonlijke ervaring geeft Gunilla Kleiverda eerlijk toe dat zij Els Borst, destijds minister van VWS, heeft gestalkt over een uitspraak omtrent de juridische status van de abortusboot. En met succes! Toen *Women on Waves* in 2001 naar Ierland voer brak er een heuse media storm los omdat de boot geen vergunning had om abortusbehandelingen uit te voeren volgens de Nederlandse wet. Tijdens die reis verzekerde Els Borst *Women on Waves* dat zij wel de overtijdbehandeling mochten uitvoeren zonder vergunning. Deze behandeling vindt plaats voordat de vrouw 17 dagen overtijd is en valt derhalve niet onder de abortuswet noch onder de strafwet. Deze interpretatie van Els Borst van de Wet vaststelling wet Afbreking Zwangerschap (Wafz) ondervond destijds politiek veel weerstand. Maar deze interpretatie is ook bevestigd door de Hoge Raad. Deze heldere maar ook moedige stellingname van Els Borst, heeft Gunilla Kleiverda en Rebecca Gomperts jarenlang gesteund in hun strijd voor legale, veilige en toegankelijke abortus. De

medicamenteuze overtijdbehandeling abortus is nu weer onderwerp van discussie met de introductie van de gecombineerde 'abortuspil' die per mei 2015 op recept verkrijgbaar zal zijn bij de openbare apotheek in Nederland. In een recent artikel in Medisch Contact citeerde *Women on Waves* wederom Els Borst over de juridische interpretatie van de betreffende wetteksten. (2)

De organisatie hoopt dat de Els Borst Oeuvreprijs de discussie rond de medicamenteuze overtijdbehandeling door de huisarts op de kaart zal zetten.

Corrie Hermann (oud voorzitter en erelid van de VNVA) spreekt met veel respect over haar oud collega Els Borst. 'Els vond het altijd belangrijk dat mensen zich duidelijk uitspraken, gewoon zeiden wat ze wilden', aldus Corrie Hermann. 'Els Borst heeft veel gedaan aan de empowerment van patiënten. Op initiatief van Els gingen in 2001 in het UMC Utrecht de Els Borstgesprekken van start waarin kankerpatiënten met (niet behandelende) zorgverleners in gesprek gaan over hun ervaringen om zo tot meer wederzijds begrip te komen.'

Riet Ansink (oud voorzitter en erelid van de VNVA) roemt de grote daadkracht van Els Borst op het gebied van wetgeving op medisch ethisch gebied. Zij noemt haar een echte bestuurder, die betrokken was maar met een blik van bovenaf de zaken regelde. 'Bel maar als er iets is'. Met deze woorden sloot Els Borst vaak een gesprek af, aldus Riet. En het bleef dan niet bij woorden: 'Els steunde ideeën en regelde zaken werkelijk.' Verder memoreert Riet Ansink dat zij het wrang vindt dat een vrouw, die zo gepleit heeft voor een waardig einde, zelf op tragische wijze is gestorven.

'Een rolmodel voor vrouwelijke artsen' dat is Els Borst volgens **Cisca Griffioen** (oud voorzitter en erelid van de VNVA). Zij omschrijft Els Borst als een dame die goed wist wat ze wilde en die dat uitstekend kon verwoorden. De positieve ervaringen met de daadkracht van Els Borst deelt Cisca met de overige geïnterviewden. Toen zij bij Els Borst aankwartte dat de anticonceptie pil in de begin jaren negentig weer eens uit het ziekenfondspakket dreigde te verdwijnen, heeft zij daarover Kamervragen gesteld.

Tot slot kan Cisca de bron onthullen van de woorden van Hans van Mierlo '*Het is een meisje en we noemen haar Els*' die hij uitsprak bij de presentatie van Els Borst als kandidaat-lijsttrekker van D66 bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1998. Hij refereerde hiermee aan een ministerraad waar alle aanwezigen nieuwsgierig waren geworden naar de inhoud van de briefjes, die de bodes steeds aan Els Borst doorgaven. Zij bleek zojuist oma te zijn geworden van een kleindochter Els.

[\(1\) Speech van mw. dr. E. Borst-Eilers ter gelegenheid van het 50 jarig jubileum van de afdeling Amsterdam van de VNVA, 10 november 2001](#)

[\(2\) L.de Kwant. Abortuswet is niet nodig. Medisch Contact 26 maart 2015.](#)